

Νόμιμη η Κυβέρνηση μειοψηφίας

του Πέτρου Ι. Παραρά

1. Οι εκλογές της 6^{ης} Μαΐου 2012 δεν ανέδειξαν μονοκομματική Κυβέρνηση με 151 τουλάχιστον έδρες στη Βουλή, οπότε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας θα ήταν υποχρεωμένος να αναθέσει στον αρχηγό του κόμματος τον σχηματισμό Κυβέρνησης, διορίζοντάς τον πρωθυπουργό, όπως ορίζεται στο εδάφ. α' της παρ. 2 του άρθρου 37 του Συντ. = «Πρωθυπουργός διορίζεται ο αρχηγός του κόμματος το οποίο διαθέτει στη Βουλή την απόλυτη πλειοψηφία των εδρών», δηλαδή τουλάχιστον 151 έδρες.

2. Στην περίπτωση λοιπόν της μη αυτοδυναμίας, όπως συμβαίνει εδώ, το Σύνταγμα συνεχίζει, στο εδάφ. β' της παρ. 2 του ίδιου άρθρου, « Αν κανένα κόμμα δεν διαθέτει την απόλυτη πλειοψηφία, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας παρέχει στον αρχηγό του κόμματος που διαθέτει τη σχετική πλειοψηφία διερευνητική “εντολή” για να διακριβωθεί η δυνατότητα σχηματισμού Κυβέρνησης που να απολαμβάνει την εμπιστοσύνη της Βουλής».

3. Σε αντιδιαστολή, λοιπόν, με την προϋπόθεση που θέτει το εδάφ. α', αξιώνοντας «την απόλυτη πλειοψηφία των εδρών», δηλαδή απαιτούνται 151 έδρες τουλάχιστον, το εδάφ. β' αρκείται, κατόπιν της δοθείσης εντολής, στο να σχηματισθεί Κυβέρνηση «που να απολαμβάνει την εμπιστοσύνη της Βουλής», χωρίς εδώ απαίτηση και κάποιας πλειοψηφίας. Συμπληρώνεται όμως η διάταξη αυτή με έμμεση αλλά σαφέστατη παραπομπή στους κανόνες που εισάγει το άρθρο 84 Σ, το οποίο στη μεν παρ.1 αναφέρεται σε κάθε νέα Κυβέρνηση που «οφείλει να έχει την εμπιστοσύνη της Βουλής [και] μέσα σε δεκαπέντε ημέρες από την ορκωμοσία του Πρωθυπουργού, η Κυβέρνηση υποχρεούται να ζητήσει ψήφο εμπιστοσύνης της Βουλής....», παραπέμπει δε η παρ. 1 στην παρ. 6 του ίδιου άρθρου, όπου ορίζεται ότι για να απολαμβάνει η κυβέρνηση την εμπιστοσύνη της Βουλής πρέπει να «...εγκριθεί η πρόταση εμπιστοσύνης από την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων βουλευτών, η οποία όμως δεν επιτρέπεται να είναι κατώτερη από τα δύο πέμπτα του όλου

αριθμού των βουλευτών», δηλαδή αρκούν 120 βουλευτές (τα 2/5 των 300 εδρών όπως ισχύει σήμερα), εφόσον οι βουλευτές αυτοί αποτελούν την πλειοψηφία των παρόντων. Αν λοιπόν οι παρόντες είναι 239 βουλευτές, η κυβέρνηση έχει λάβει ψήφο εμπιστοσύνης, αν ψηφίσουν υπέρ αυτής τουλάχιστον 120 βουλευτές. Αυτή είναι η λεγόμενη “Κυβέρνηση μειοψηφίας” (Minderheitsregierung), η οποία μπορεί να είναι είτε μονοκομματική είτε και κυβέρνηση συνασπισμού.

4. Η συνταγματική αυτή ρύθμιση συμφωνεί απόλυτα με τις αρχές του “εκλογικευμένου κοινοβουλευτισμού”, όπως λέγεται, που τον δέχονται οι σύγχρονες κοινοβουλευτικές δημοκρατίες και ο οποίος σημαίνει ότι πρέπει να εξυρευθεί λύση, ώστε να εξασφαλιστεί ο σχηματισμός βιώσιμης Κυβέρνησης. Αφού λοιπόν δεν έχουμε αυτοδυναμία – αλλά πρέπει οπωσδήποτε να υπάρξει κυβέρνηση – , η κοινοβουλευτική πρακτική ωθεί είτε σε κυβέρνηση συνασπισμού που θα λάβει την εμπιστοσύνη της Βουλής, ενδεχομένως και με περισσότερους από 151 βουλευτές, είτε σε κυβέρνηση μειοψηφίας, η οποία μπορεί να κυβερνήσει εφόσον εξασφαλίσει την πλειοψηφία των 120 βουλευτών και την ανοχή των υπολοίπων.

Οι τελευταίοι δεν θέλουν να μετέχουν σ’ αυτήν αλλά ούτε και να την καταψηφίσουν, οπότε απέχουν – δεν είναι παρόντες μέσα στη Βουλή – , τότε δε μειώνεται ο συνολικός αριθμός των βουλευτών που απαιτείται για να στηρίξουν την κυβέρνηση, η οποία έτσι διευκολύνεται να μην πέσει, αφού μπορεί, με τον τρόπο αυτό, να εξασφαλίσει την απαραίτητη πλειοψηφία των 120 βουλευτών ευκολότερα. Αναφέρουμε, ως παράδειγμα, ότι το ισπανικό σοσιαλιστικό κόμμα, που κέρδισε τις εκλογές της 6^{ης} Ιουνίου 1993 με σχετική μόνον πλειοψηφία, εξασφάλισε την υποστήριξη από άλλα κόμματα, ώστε μπόρεσε να κυβερνήσει στο πλαίσιο του ισπανικού Συντάγματος.

5. Όλα αυτά έχουν αναπτυχθεί δια μακρών σε ανύποπτο χρόνο (βλ. Π. Παραράς, Corpus III, άρθρα 81-92 Συντ., Αντ. Ν. Σάκκ., 1999, σελ. 34 επ., 190 επ.) και είναι πλέον η κρατούσα άποψη μεταξύ των ομοτέχνων. Με την αντίθετη εκδοχή (πχ. Ανδρ. Λοβέρδος, βλ. ρεπορτάζ του Κ. Ζούλα, Διχάζει τους συνταγματολόγους το σενάριο της ψήφου ανοχής, “Καθημερινή” της

8.5.2012), θα έχουμε επαναλαμβανόμενες εκλογικές αναμετρήσεις, με δυσμενέστερες άμεσες οικονομικές συνέπειες, μέχρις ότου κάποιο κόμμα ή συνασπισμός κομμάτων επιτύχει το μαγικό 151. Η τοποθέτηση όμως αυτή οδηγεί την χώρα σε ακυβερνησία. Το Σύνταγμα πρέπει να ερμηνεύεται κατά τέτοιο τρόπο που να διευκολύνει τον σχηματισμό κυβέρνησης, ώστε να μπορέσει να προχωρήσει ο τόπος.

6. Επειδή πάντως διαφαίνεται, παρά τις εκτεθείσες συνταγματικές διευκολύνσεις, ότι και η τρίτη διερευνητική εντολή δεν θα τελεσφορήσει, τα κόμματα, καλούμενα από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, οφείλουν, επιτέλους, να αποδεχθούν την συγκρότηση κυβέρνησης συνασπισμού, όπου θα μετάσχουν κυρίως πολιτικές προσωπικότητες που θα υποδειχθούν από αυτά.

Υπ' αυτή την έννοια, η Κυβέρνηση θα είναι “οικουμενική”, εφόσον καλείται να διαχειρισθεί, για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα, την σοβαρότατη οικονομική κρίση που διέρχεται η χώρα. Έχουν δε χρέος όλοι οι πολιτικοί να αποφύγουν το αμέσως επόμενο στάδιο που είναι ο σχηματισμός Κυβέρνησης από όλα τα κόμματα για την διενέργεια εκλογών (εδάφ. γ' της παρ.3 του άρθρ.37 Σ), διότι η ελληνική κοινωνία δεν αντέχει άλλο να ταλαιπωρείται ακόμη, από πολιτικούς παλαιάς και νέας κοπής.

Διαφορετικά θα βαθαίνει το χάσμα μεταξύ πολιτικού προσωπικού και κοινωνίας, δηλαδή διαισθάνομαι ότι η αποχή θα αυξηθεί ακόμη περισσότερο σε προσεχή εκλογική αναμέτρηση, λόγω πλήρους απαξίωσης των περισσοτέρων πολιτικών. Και αυτό θα σημαίνει ότι ο Λαός δεν ενδιαφέρεται πλέον για να κρατήσει το τιμόνι του κράτους που κινδυνεύει, στα χέρια ίσως κάποιου ναύκληρου, να οδηγηθεί σε άγνωστες και άκρως επικίνδυνες ατραπούς.

Ο Π. Ι. Παραράς είναι επίτιμος αντιπρόεδρος του Συμβουλίου Επικρατείας και καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου